

N:o 102.

Af Herr S. Löwenhielm, m. fl.: Om anslag till hospitalsbyggnader.

Sedan Riksdagen den 22 Maj 1873 uti underdänig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anmält behovet af kraftiga och skyndsamma åtgärder till åstadkommande af ökad hospitalsvård för sinnessjuka och under förklarande att, om något förslag till hospitalsbyggnad då varit af Kongl. Maj:t pröfvadt, Riksdagen ej skulle tvekat att bevilja de för byggnadsarbetets påbörjande erforderliga medel, anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes låta uppgöra fullständig plan för ett tillfredsställande ordnande af hospitalsvården i riket samt till nästa Riksdag göra den framställning, hvartill omständigheterna kunde finnas föranleda, har Kongl. Maj:t uti nådig proposition till 1874 års Riksdag, jemte det att anslag blifvit äskadt för vissa i frågasatta hospitalsbyggnader, delgifvit Riksdagen en den 22 November 1873 af Serafimer-Ordens-gillet till Kongl. Maj:t aflåten underdänig skrifvelse, som innefattat förslag till ordnande af hospitalsväsendet i riket. Uti denna skrifvelse yttrar Serafimer-Ordens-gillet, bland annat, att Vermlands och Örebro läns samt norra Vestergötlands stora behof att vidsträcktare, än tillföre, vid allmän anstalt erhålla vård för sina sinnessjuka syntes icke kunna afhjelpas annorlunda, än genom uppförande af ett nytt hospital för dessa orter, hvarom äfven landstingen derstädes hos Kongl. Maj:t gjort underdåniga framställningar, hvarjemte Serafimer-Ordens-gillet hemställer att å plats, som kunde varda utsedd inom Örebro eller Vermlands län, måtte uppbyggas ett nytt hospital med 200 sjukplatser för en approximativt beräknad kostnad af 1.000,000 kronor. Sedan derefter för hvart och ett af åren 1875 och 1876 blifvit till uppförande af andra uti nämnda skrifvelse föreslagna hos-

pitalsbyggnader anvisade 700,000 kronor och för år 1877 ett belopp af 200,000 kronor, har Kongl. Maj:t uti dess till 1877 års riksdag afgifna nådiga proposition angående Statsverkets tillstånd och behof, med förmålan att, enligt ett af Serafimer-Ordens-gillet den 28 September 1876 afgifvet betänkande, skulle år 1878 för byggnadsarbeten vid Lunds, Hernösands och Upsala hospital erfordras 719,000 kronor, hvaraf 420,000 kronor finnes att tillgå af föregående årens anslag, yttrat att, enligt Kongl. Maj:ts på Sundhetskollegiets framställning den 30 December 1876 fattade beslut, ritningarna till hospitalsbyggnaden i Upsala skulle delvis omarbetas, hvaraf antagligen komme att följa att det för hospitalsbyggnaden i Upsala föreslagna belopp icke komme att i sin helhet utgå; men att, då Kongl. Maj:t nämnda dag, likaledes på Sundhetskollegiets förslag, förordnat, att tjenlig byggnadsplats skulle utses för det i Serafimer-Ordens-gillet plan för hospitalsväsendets ordnande upptagna, för Örebro, Vermlands och Skaraborgs län afsedda hospital samt, sedan detta skett, uppförandet af denna för mellersta Sverige högeligen af behofvet påkallade hospitalsbyggnad ofördröjligen borde företagas, vid hvilket förhållande för arbetenas påbörjande under år 1878 medel otvifvelaktigt blifve erforderliga, det af Serafimer-Ordens-gillet anmälda behof af byggnadsanslag för år 1878, ehuru med en olika fördelning mellan de serskilda hospitalen, kunde blifva oförändradt samt i anledning deraf af Riksdagen äskat att ett belopp af 300,000 kronor måtte för innevarande år anvisas till Kongl. Maj:ts disposition för hospitalsbyggnadernas fortsättning, med rätt att för ett följande års arbeten använda hvad som å anslaget kunde vid 1878 års utgång finnas besparadt; hvarefter Riksdagen, i öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, till hospitalsbyggnader anvisat för innevarande år 300,000 kronor, att på förenämnda sätt användas, samt om detta beslut lemnat Kongl. Maj:t underrättelse i underdånig skrifvelse den 24 Maj 1877.

Af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till nu pågående Riksdag angående statsverkets tillgångar och behof inhemtats, att Sundhetskollegiet i underdånig skrifvelse den 28 September 1877, med anmälan att hinder mött för utseende af plats för det hospital i rikets mellersta del, som vore afsedt för Örebro, Vermlands och Skaraborgs län, yttrat, att, enär de underhandlingar, som blifvit inledda till förskaffande af lämpligt jordområde för denna anläggning, borde innan 1879 års början hafva fört till det åsyftade ändamålet och jemväl öfriga förberedande åtgärder hafva hunnit före den tiden afslutas, så att arbetet med byggnadernas uppförande på den plats,

som för dem blefve utsedd, kunde under nämnda år begynna, kollegiet ansåge, att för denna hospitalsbyggnad under år 1879 erfordrades ett belopp af 150,000 kronor dels till tomtinköp och dels till byggnadernas grundläggning; samt att Kongl. Maj:t, med afseende derå att arbetena å detta hospital, för hvilket plats icke ännu vore bestämd, ej heller ritningar uppgjorda, svårligen torde kunna under år 1879 bedrivas i den omfattning, Sundhetskollegiet föreslagit, funnit anslaget för denna byggnad med skäl kunna upptagas till ett något nedsatt belopp och till densammas påbörjande för år 1879 äskat endast 70,000 kronor; hvarjemte till öfriga hospitalsbyggnader, i enlighet med Sundhetskollegiets förslag, blifvit begärdt ett belopp af 280,000 kronor.

Vermlands län, hvars representanter i riksdagens Andra Kammare vi äro, ansågs, då Serafimer-Ordens-gillet uppgjorde den plan för ordnandet af hospitalsväsendet i riket, som vid uppförandet af sedermera verkställda hospitalsbyggnader blifvit följd, med undantag af Jemtlands län, vara det mest vanlottade på vård för sinnessjuka, enär af de inom Vermland år 1871 befintlige sinnessjuka, hvaraf belöpte 1 på 372 invånare, å hospital vårdades endast 6,¹⁴ procent af hela antalet sinnessjuka. I Örebro län beräknades vid samma tid 1 sinnessjuk på 476 invånare och vårdades på hospital 17,¹³ procent af hela antalet och i Skaraborgs län med 1 sinnessjuk på 628 invånare vårdades å hospital 12,¹¹ procent af de sinnessjuka. Då det, enligt hvad Serafimer-Ordens-gillet i dess här ofvan förmälda underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t den 22 November 1873 uppgifver, inom hela det civiliserade Europa är en sorglig erfarenhet att sinnessjukdomarne tilltaga i antal i större proportion, än folkmängden, samt förenämnda tre län jemte Östergöthlands och Elfsborgs län nu, liksom år 1871, äro hänvisade att för sina sinnessjuka erhålla vård vid hospitalet i Vadstena, hvarest då funnos och ännu finnas endast 350 sjukplatser, hafva vi skäligen anledning att befara, att tillståndet i förevarande hänseende inom så väl Vermlands, som Örebro och Skaraborgs län nu är ännu mera behjertansvärdt, än här ofvan antydes, och då uti förenämnda plan för hospitalsväsendets ordnande afsågs att af de 9,000 sinnessjuka, som enligt beräkning då funnos inom riket, en fjerdedel, eller 25 procent, skulle, sedan föreslagna hospitalsbyggnader blifvit fullbordade, erhålla offentlig sjukvård, kunna vi ej annat finna, än att ett skyndsamt fullbordande af den beslutade hospitalsbyggnaden för Vermlands, Örebro och Skaraborgs län är af högsta behof påkalladt.

Visserligen förefinnes och tillämpas föreskrift att hospital, när så omträngert och plats finnes ledigt, skall vara skyldigt att emottaga sinnessjuka från andra delar af riket, än dem, för hvilka hvarje hospital är särskildt afsedt, men då antalet sinnessjuka, för hvilka vård å hospital erfordras, i hela landet är större, än tillgången af sjukplatser vid hospitalen, är det endast undantagsvis som sinnessjuka från de oförmälda tre länen varda å annat hospital intagna, än å det för behovet otillräckliga Vadstena. Enligt oss benäget meddelad uppgift inkommo under nästlidna år till Öfverstyrelsen för hospitalerne i riket ansökningar om hospitalsvård för 202 sinnessjuka, som ej kunde finna plats å de för dem egentligen afsedda anstalter. Af dessa har, till följd af bristande utrymme, omedelbart intagande genast å hospital kunnat beviljas endast för 22. I afseende å de öfrige hafva 43 ansökningar blifvit afslagna dels på grund af ofullständiga eller felaktiga ansökningshandlingar och dels i följd deraf att Öfverstyrelsen ansett deras sinnessjukdom icke utgöra föremål för hospitalsvård, och 137 sinnessjuka hafva måst ställas på exspektans, för att efter hand intagas å vederbörande hospital i den mån platser kunna blifva lediga.

Att den närvarande ekonomiska ställningen manar till varsamhet, medgifva vi villigt, men vi hafva likväl ansett oss icke böra underlåta att bringa till Riksdagens kännedom det behjertansvärda förhållande, som i förevarande hänseende råder i vår hembygd; hvarjemte vi anse oss böra erinra att ett skäl för den ifrågavarande byggnadens skyndsamma fullbordande jemväl förefinnes i den omständigheten, att priset å byggnadsmaterial och dagsverken antagligen kommer att ställa sig billigare under den närmaste framtiden, än förhållandet torde blifva efter några års förlopp, äfvensom att genom ett sådant företag lemnas arbetsförtjenst åt befolkningen i en ort, hvars hufvudnäringar, bergsbruket och trävarurörelsen, nu befinna sig i en särdeles tryckt ställning.

Med anledning af nu anmärkta förhållanden och då vi icke betvifla att, på sätt Sundhetskollégiet antagit, platsen för den oförmälda hospitalsbyggnaden bör kunna bestämmas och öfriga förberedande åtgärder avslutas under innevarande år och äro förvissade att, derest behörigt afseende fästes å behovet af byggnadens fullbordande så snart, som förhållandena medgifva, det belopp, som Sundhetskollégiet uppgifvit såsom behöfligt under år 1879, icke är för högt beräknadt, men derjemte befara, att om under första byggnadsåret icke beviljas mera, än de af Kongl. Maj:t begärda 70,000 kronor, eller icke ens $\frac{1}{4}$ af den föreslagna kostnadssumman, med arbe-

tets fullbordad, hvartill i allt fall lärer erfordras minst fem år, kommer att dröja allt för länge och att, äfven om arbetet sedermera bedrifves med all kraft, hospitalsbyggnaden icke kan varda till begagnande upplåten förr än ett år senare, än om, på sätt Sundhetskollegiet föreslagit, för år 1879 anvisas medel, som äro tillräckliga för byggnadens grundläggning jemte inköp af erforderlig tomt, få vi vördsamt hemställa:

att Riksdagen ville, i öfverensstämmelse med hvad Sundhetskollegiet föreslagit, för år 1879 anvisa 150,000 kronor till påbörjande af den hospitalsbyggnad, som är afsedd att anläggas i Örebro eller Vermlands län och 280,000 kronor till öfriga hospitalsbyggnader.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 26 Januari 1878.

Severin Löwenhielm.

Jan Magnusson.

Olof Olsson.

Jonas Jansson.

J. E. Jansson.

Carl Fr. Segerlind.

J. N. Biesert.

A. Andersson i Smedbyn.

P. Sahlström.

Carl Ekman.
